

Den gamle mand og hvalen

Tema: Relationer – venner og familie, Ensomhed og Livsværdier

Fag: Dansk

Målgruppe: 8. - 10.

Billedbog: Stian Hole, forfatter og illustratør. Høst & Søn. 2015.

Oversat af Naja Maria Aidt. 1. udgave norsk 2005.

Forord:

'Den gamle mand og hvalen' er en fortælling om menneskelivet med tydelige intertekstuelle referencer til Ernest Hemingways 'Den gamle mand og havet', som han fik Nobelprisen for i 1954.

Stian Hole fik Nordisk Børnebogspris i 2009.

Naja Maria Aidt har oversat 'Den gamle mand og havet'.

Faglig relevans/kompetenceområder

Den pædagogiske vejledning har fokus på følgende kompetenceområder i FFM.

Læsekompetencen: Finde tekst

Fremstillingskompetencen: Forberedelse, fremstilling

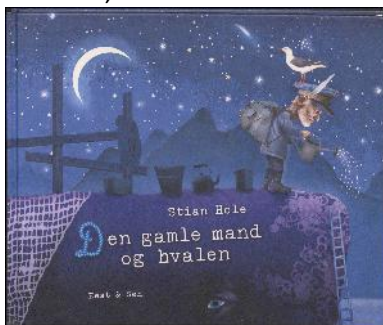
Fortolkningskompetencen: Multimodale og andre æstetiske tekster, personkarakteristik og temaer, perspektivering (intertekstualitet)

Kommunikationskompetencen: Sproglig bevidsthed

Ideer til undervisningen

Forforståelse - søgning på nettet

- Elevsøgning på: Billedbog, ikonotekst, intertekstualitet, neologisme, Naja Maria Aidt og 'Den gamle mand og havet' (brug fx de 2 links, der peges på under 'Supplerende materialer')
- Klassesamtale
Drøft søgeresultater, den indhentede viden og kildevalg
- Bilag. Skriv hver især ½ - 1 side:
  - a. kom med bud på indhold/det narrative forløb
  - b. kom med bud på, hvorledes de formoder, billedsiden vil være udformet/illustratorstilen

Forfatterweb (hentet 17. 06. 2016)

Ikonotekst

- Parvis. Vælger en side, hvor billedsiden, tekstsiden og det samlede udtryk analyseres. Særlig opmærksomhed på: Siger billedside og tekstside det samme, noget forskelligt og/eller supplerer de hinanden?
- Præsentation. Klassesamtale

Personkarakteristik af Cornelius

- Parvis. Brug nedenstående ordforslag.
- Diskuterer parvis, hvorledes substantivrækken og adjektivrækken passer på Cornelius. Drøft alle ord, så I får nuancerne med i forhold til Cornelius. Der er en blank række til eventuelt at tilføje andre betydningsfulde ord i.
- 4 pars-gruppe. Vælg 3 centrale ud og lav 'Mødet på midten' med 3 andre par. I præsenterer samtidig med, at I har skrevet de 3 ord på et A4-ark i et hjørne. Et hjørne pr. par. Dernæst vælger I blandt de 12 ord de 3 mest betydningsfulde ud og skriver dem i midten af A3-papiret.
- Præsentation. En person fra hvert gruppe præsenterer og begrundet.

PERSONKARAKTERISTIK			
en enspænder	en samler	en bror	En opgave
tilfreds	bitter	uforsømlig	harmonisk

Temaer

- Parvis. Brug nedenstående ordforslag.
- Diskuterer parvis, hvorledes ordene passer/passet ikke/passet delvist som temaer og hovedtema på 'Den gamle mand og hvalen'. I skal drøfte alle ord: I når måske frem til et hovedtema. Der er fire felter til at supplere med andre temaer eller temapar som fx uvenskab-venskab.
- 4 pars-gruppe. Vælg 3 centrale ud og lav 'Mødet på midten' med 3 andre par. I præsenterer samtidig med, at I har skrevet de 3 ord på et A4-ark i et hjørne. Et hjørne pr. par. Dernæst vælger I de 3 mest betydningsfulde ud blandt de 12 ord og skriver dem i midten af A3-papiret.
- Præsentation. En person fra hvert par præsenterer og begrundet.

TEMAER			
savn	ensomhed	harmoni	barndom
uvenskab	familiebånd	ungdom	alderdom
livsværdier	fællesskab	liv-død	

- Gruppepræsentation og klassesamtale. Her inddrages informationssøgningen på 'Den gamle mand og hvalen' – og i samtalen inddrages synspunkter på den intertekstuelle reference i titel, symbolbrug og i selve fortællingen om nogle eksistentielle grundvilkår.

Sproglig bevidsthed

Oversætteren Naja Maria Aidt er en meget kendt og prisbelønnet dansk forfatter, der bl.a. har udgivet anmelderroste og populære noveller og digte. Naja Maria Aidt har oversat Stian Holes billedbøger til dansk.

- Klassesamtale om følgende udvalgte citater:

Citat 1. Havet begynder ved Cornelius' bro. Blågrønne og salte bølger ruller tålmodigt mod stranden og sliber stenene runde. Bag ved huset rejser fjeldene sig lodret. På engene mellem fjeldene og havet, hvor luften er tæt af blomsterduft og hvor humlebieerne summer om sommeren, har Cornelius ryddet marken og bygget sit hus.

En mågefjer kommer sejlene over havet. Cornelius samler den op og kigger på odden på den anden side af vandet. Der bor hans bror. Han hedder Halvor og har bølger i håret. De to brødre er bitterligt uvenner og har ikke talt med hinanden i flere år. Alligevel står Cornelius tit og spejder ud over havet for at se om han kan skimte sin bror sin bror på den anden side. Af og til føles det som om Halvor holder øje med ham fra sit hus på odden.

Citat 2. Gid Halvor og han kunne blive venner og spille et slag skak igen. Cornelius tænker på Halvor hver gang han går forbi skakbrættet. Han tager en brik op og tænker på den sommer for mange år siden, da han kom hjem fra havet og Halvor var flyttet og havde taget Cornelius' kæreste med sig. Siden den dag har de to brødre ikke talt sammen.

Citat 3. Vinteren som en blå pause. Solen rejser på ferie mod syd og fuglene som fryser, følger efter. Det bliver mørkt både dag og nat, og månen sniger sig rundt som en tyv mellem fjeldtoppene. Cornelius finder posen med solsikkefrø fra sidste sommer frem. Hver morgen lægger han frø ud til de fugle som ikke vidste at de burde rejse væk. Trass sidder i vindueskarmen og følger med. Nogle nætter danser nordlyset over himlen, og ræven lusker rundt i skumringen.

Citat 4. Havets hjerte, tænkte han, havets hjerte sidder fast på min strand. 'Hej!' var det eneste, han kunne finde på at sige. Hvalen sukkede som svar. Den sukkede så tungt, at jorden dirrede, og fjeldene skælvede. En stor salt tåre trillede ned fra hvalens øje, og Cornelius blev våd på benet.

Citat 5. For en gangs skyld ønskede Cornelius at han var ung igen. Han følte sig lille under de høje fjelde. 'Vær ikke bange, jeg skal nok få dig tilbage til havet igen', sagde han kærligt til hvalen. Han lagde sin kind mod hvalens hoved og lukkede øjnene. Cornelius mærkede, at havet havde gjort hvalen ru, skællet og salt. Præcis som ham selv. Så gik han i gang igen.

Citat 6. Den tredje dag begyndte Cornelius at græde. Han så over på Halvors hus. Minder og billeder dukkede frem for hans øjne. Han så på hvalen, og han så sig selv og Halvor lege nede i bådehusene, bygge skibe på stranden, fiske krabber fra broen og løbe gennem engene. Han sad sammenkrøbet helt tæt på hvalen og hørte lydene, så farverne, og han mærkede Halvor sidde ved siden af sig, og han kunne ikke holde op med at græde.

Citat 7. Da de havde knoklet i seks dage, begyndte vandet så småt at stige igen, og da det blev aften, lykkedes det omsider Cornelius og Halvor at få det kolossale dyr fri og ud i havet. De hørte et stort drøn inden hvalen endelig slog med halen. Den sprøjtede en høj vandstråle op og forsvandt i dybet.

- Parvis: Gennemse billedbogen. Vælg en særlig sproglig passage ud. Forklar til din makker, hvorfor du valgte den.
- Lav parvis en billedrig præsentationsside med de 2 sproglige passager samt en præsentationsside med 2 neologismer (1 fra hver elev). Naja Maria Aidt har fx dannet det usædvanlige ord 'sydgående' om hurtigfærgen sejlroute, og om hvalen tænker Cornelius, at den er 'havets hjerte'. Det kunne føre til neologismen/dannelsen af det nye ord 'havhjerne'.
- Præsentation og klassesamtale. Heri indgår også samtale om hval- og havsymbolikken.

Fremstillingsopgave

Individuel netsøgning som forberedelse.

- Gå på nettet og lav informationssøgning på forfatteren og illustratoren Stian Hole
- Brug forfatterweb og Rosinante
- Individuelt. Nedskriv 3 vigtige oplysninger fra hver hjemmesideside.
- Klassesamtale om informationssøgningen. Hvordan virker de 3 sider som kilder? Hvilke informationer kan bruges som baggrundsviden til at producere en billedbog, der har afsæt i 'Den gamle mand og hvalen'?

Slut klassesamtalen af med at se Stian Holes præsentation af sig selv som forfatter og illustrator på YouTube (link findes under fx 'Supplerende Materialer').

Individuel opgave.

- Producer en billedbog på xxx sider med Halvor som hovedperson.

Eller

- Producer en billedbog på xxx sider med en hovedperson, som er den pige, der forsvandt ud af brødrenes liv.

Lav den ved hjælp af computerteknologi – lige som Stian Hole med brug af montageteknik (lag på lag).

Forslag til klasseaktivitet

Lav Cornelius' hjørne ud fra billedbogens elementer og farveholdning med klassens fremstillede billedbøger.

Evaluering

- Genlæs bud skrevet under 'Forforståelse – søgning på nettet' og skriv nu ½ - 1 side om:
  - a. det narrative forløb
  - b. det billedmæssige udtryk
  - c. det sproglige niveau.Begge ark afleveres samlet til dansklæreren.
- Afsluttende klassesamtale om forforståelse, forløb og afsluttende holdning til værket.

Supplerende materialer

Links (hentet juni 2016);

Bog og Ide: <https://www.bog-ide.dk/skoenlitteratur/ernest-hemingway/den-gamle-mand-og-havet/p-132674/#!214152>

Boghjørnet: <http://www.boghjoernet.dk/den-gamle-mand-og-havet-af-ernest-hemingway/>

eReolen – Den gamle mand og havet: <https://ereolen.dk/ting/object/870970-basis%3A27330088>

Forfatterweb: <http://www.forfatterweb.dk/oversigt/hole-stian/hele-portraettet-om-stian-hole>

Forlaget Høst & Søn: <http://rosinante-co.dk/forfattere/stian-hole>

Google – billeder: https://www.google.dk/search?q=den+gamle+mand+og+hvalen&rls=com.microsoft:da-DK:IE-Address&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKewis85Wrgb7NAhWCBiwKHfYIBqQQ_AUICCGB&biw=1536&bih=768&dpr=1.25

Litteratursiden: <http://www.litteratursiden.dk/analyser/hemingway-ernest>

YouTube – Stian Hole-video: <https://www.youtube.com/watch?v=uAFxleD0ko8>

Følgende er forslag til supplerende materialer, der eventuelt kan lånes på dit lokale CFU:

Stian Hole: Annas himmel. Høst & Søn. 2013. Oversat af Naja Maria Aidt

Stian Hole: Morkels alfabet. Høst & Søn. 2016. Oversat af Naja Maria Aidt

Bilag

